

Zima 2009

EDICE ADVENTURE

KOKTEJL

everest

Časopis o horách, lidech a adrenalinu

Cena výtisku 50 Kč / 2,29 € (69 Sk)
pro předplatitele 39 Kč / 1,65 € (50 Sk)

EXPEDICE KYAJO-RI

TOTES GEBIRGE

ZÁCHRANA VRTULNIKEM

8 VAROVÁNÍ MATTERHORNŮ

S BLAŽENKOU V ITALII

ROZHOVOR: O. KOPAL B. SVATOŠ R. KUČAŘ

21 DNÍ VE ZLATÝCH HORÁCH

PERU 2009

LEZENÍ V PÁKISTÁNU

Cena výtisku: 50 Kč / 2,29 € (69 Sk)

9771213184009 04

Odpolední posezení

s Oldou Kopalem, Bohoušem Svatošem
a Radanem Kuchařem ve Skaláku pod „Dračkama“

Olda, Bohouš a Radan patří ke generaci poválečných lezců, kteří vyrůstali na Turnovsku. Mezi jejich vrstevníky z nejznámějších patří například Bohumil Nejedlo, Karel Cerman, Drahoš Machaň, Jiří Plátek, Jarda Kysela, Jiří Mašek a mnozí další. Tato skupina lezců se soustředila hlavně v oblasti Hruboskalska, Příhráz a Drábských světniček. Na místních pískovcích tak vyrostlo hned několik výborných lezců, patřících mezi první, kteří se vypravili do Vysokých Tater, do Alp, na Kavkaz a v neposlední řadě také na první himálajskou expedici, která úspěšně skončila na vrcholu Annapurny IV. Právě na pískovcích se naučili brilantní lezecké technice, díky níž si pak poradili i v těch nejtěžších místech dlouhých horských stěn. Jejich vyprávění jsou plná dobrodružství, která mnohdy berou dech. Jen málokdo nečetl známou knihu Radana Kuchaře „Deset velkých stěn“. Je naprosto neuvěřitelné, co s vybavením, jaké měli, dokázali vylézt za cesty. Dnešní povídání však nebude o severních Alpských stěnách, ale právě o Skaláku, v němž vlastně téměř všichni začínali.

Jak jste se vlastně dostali k lezení?

Radan: Já jsem začal lézt ve čtyřiačtyřicátém roce, ke konci války. To jsme byli totálně nasazení. V té době jsem chodil do obchodní akademie v Turnově. Nejprve jsme byli nasazení v Turnově, kde jsme dělali elektropřístroje, a později v Semilech. To byla mizerná doba, otrava, stále jezdit do těch hrozných fabrik. Hledali jsme tedy nějaký únik. Jako kluk jsem hodně četl spoustu všelijakých knížek o pirátech, o Divokém západě a podobně. Vždy jsem si představoval, že bych rád něco takového zažil. Stačilo se však jen dobře rozhlédnout okolo sebe a člověk zjistil, že takové dobrodružství může zažít tady, ve Skaláku. Chvíle, kdy jde o život, kdy se dostaneš až na hranu svých možností. Začal jsem tedy lézt. Můj kamarád ze školy Vratík Kalfeřt měl strýce Antonína Zimu, který byl horolezec, takže získal jakési zkušenosti. Občas ho s sebou strýc někam vzal, proto Vratík věděl, jak se slaňuje, kde které

věže jsou... Začali jsme tedy lézt. První jsem lezl ale spíše já, už tenkrát tu naši první skálu, Opozdilce. Vratík našel věž a já na ni potom vylezl. Nejdříve jsme lezli samozřejmě lehčí věci. Na konci čtyřiačtyřicátého roku jsem se také setkal s Joskou Smitkou a s bratry Chlumovými, ale ne že bych s nimi nějak lezl, to ne. Pak přišel pětáctý, květen, a všechno bylo na nějaký čas přerušeno. Potom jsem se dostal do party, co tady ve Skaláku lezla. Byli to kluci z Mašova, tady Bohouš Svatoš a ostatní. A pak také třeba Valerián Karoušek, Honza Jelen z Prahy a mnozí další.

A co ty Oldo?

Olda: Já jsem skoro celou válku bydlel v Nové vsi U tří rybníků. To jsem ještě neměl o lezení ani šajnu. No, a ke konci války, v pětáctým roce, jsme se odstěhovali zase zpátky do Mašova. A právě tady jsem se dostal k lezení. Seznámil jsem se tu s kluky, kteří už lezli.

Mezi ně patřil Jirka Koucký, „Bogan“ Nejedlo, pak taky Bohouš Svatoš, Zdenek Melichar a Drahoš Machaň. Skalák znali dobře a za války kromě lezení také pomáhali partyzánům, kteří se tu schovávali před Němci. Já byl z nich vlastně nejmladší, jsem jednatřicátý ročník. Když pak skončila válka, bylo mi teprve čtrnáct let. Kluci byli o něco starší. Drahoš Machaň bude vlastně letos slavit „osmdesátku“. Člověk si řekne dva roky, ale byl v tom přeci jen rozdíl. Kluci už o lezení něco věděli, kdežto já o tom nevěděl v podstatě nic. Ke konci války jsem chodil s mámou na jahody a na rošti do Předního Skaláku. Jsou tam věže, jako například Fifanka a Hříbek. Vždycky jsem chvíli trhal, a pak jsem se mámě ztratil. Přední Skalák jsem měl úplně prochozený. Pokaždé jsem vylezl nahoru k Zelenáči a zase slezl dolů. Měl jsem to tam oblezené celé dokola. To jsem ale ještě vůbec netušil, že je to nějaký Zelenáč, ani že budu někdy lézt

s lanem. Pak jsem se ale seznámil s tou partou kluků z Mašova a Pelešan, jak už jsem říkal, a bylo to jasné. Někteří z nich byli také z Turnova, třeba tady Radan, Vratík Kalfeřt a mnozí další. Dalo by se říci generace současných „osmdesátníků“. No jo, léta běží...

Velice dobře si pamatuji můj první výstup, bylo to na Trio. V pětačtyřicátém roce na podzim. Moje první skála, vylezená s lanem. Lezl jsem tam „Normálku“, nějakým komínem. Pak jsme myslím ještě lezli na Zelenáče, Manon, Trůn a na ostatní věže v okolí. Jenže když jsem začal konečně pořádně lézt, nastoupil jsem do Jablonce do průmyslové školy. Dojížděl jsem denně z Turnova do Jablonce, bylo to šílené. Když jsem konečně přišel domů, už nebyl na lezení čas. To byly první dva roky od pětačtyřicátého. V sedmačtyřicátém roce jsem už bydlel v Jablonci na internátě. Škola byla naštěstí jen na tři roky. V téhle době jsem do Skaláku chodil prakticky jen v sobotu a neděli. To jsem chodil lézt právě s Jirkou Kouckým. Trávili jsme společně víkendy ve Skaláku a někdy i v Prachově.

Josku Smitka a ostatní lezce, co se za války schovávali ve Skaláku, jsi také znal?

Olda: Právě za války, když jsem chodil s mámou na jahody, jsem párkrát viděl nějaké starší kluky, jak lezou po skalách. Ale já byl v téhle době ještě kluk, a tak jsem s nimi do nějakého blízkého styku nikdy nepřišel. Proti nim jsem byl takový bažant. Často jsem na ně koukal a věděl jsem, že lezou, ale tím to haslo. Občas jsem s někým z nich promluvil, ale kdo to byl, to nevím. Josku jsem osobně neznal.

Jaké byly tvé začátky, Bohouši?

Bohouš: Já jsem původně chodil do Skaláku kvůli kavkám. S kluky jsme chytali mladé kavky, které jsme si potom ochočili. Jednou jsme však ve skalách náhodně potkali nějaké starší kluky, když zrovna seskakovali z Prostorné (Dívčí). Nám bylo tenkrát asi jedenáct let. Řekli jsme si, že když tam vylezli oni, tak my tam vylezeme taky. Uplynul nějaký ten den a skutečně jsme tam vylezli. Měli jsme tenkrát takový špagátek, co vzal Jarda Kyselů od kozy, kterou na něm vodil. Vylezl jsem asi do poloviny, pevně chytil špagát a kluci po něm vylezli nahoru ke mně. Povylezl jsem další kousek a kluci zase ke mně. Zpátky

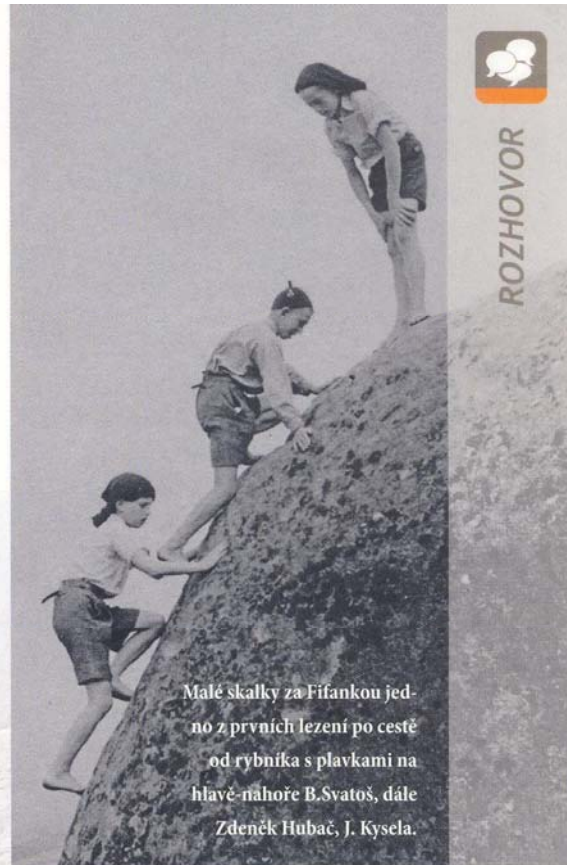
pak to samé. Oblíbené jsme měli také komíny, protože tam nebylo zapotřebí lana a dalo se jimi vylézt i slézt celkem bezpečně. Postupem času jsme už lezli i na jiné, daleko vyšší věže, ale vždy jen lehčí cesty. Začínali jsme tenkrát sami. Nikdo nám s ničím moc neradil. Ze začátku jsme si třeba mysleli, že traverz je nějaký železný stěnový kroužek, protože jsme znali akorát traverzu... (smích). Až pak později jsme se to dozvěděli od Josky Smitky. To mohl být tak třičtyřicátý, dvačtyřicátý rok. Viděli jsme ho lézt na Skluzavku. Tam se jde ze začátku takový traverz... Joska psal tehdy do vrcholových knížek velmi podrobné popisy cest. Kde se dá dobré jištění, kolik metrů je slanění, všechno tam bylo napsané. Takže tam jsme se to tenkrát dočetli.

Joska dával na věže krabičky s knížkami, které sám vyráběl. Co bylo zajímavé, že v Údolíčkách měl vrcholových knížek asi nejvíce. Byl na ně nějak zaměřený a hodně tam lezl. Nějaká by se tam určitě našla i teď. Ale jinak myslím, že se určitě najdou v archivu Turnovského oddílu.

Když už mluvíš o těch vrcholových knížkách, tak ty byly tady na všech skalách?

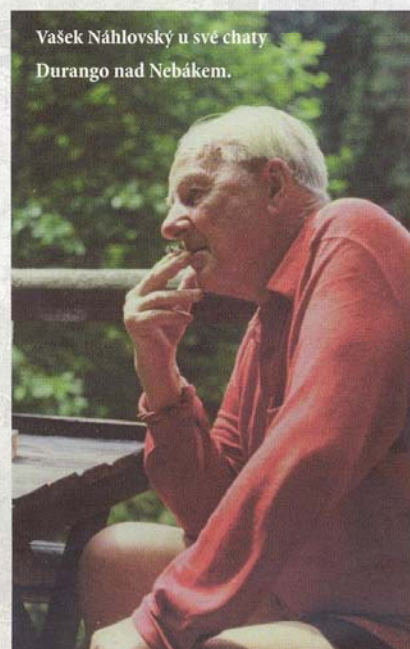
Bohouš: Knížky se dávaly jen na určité skály. Třeba na takovém Majáku nebyla, ale byla na Louskáčku a myslím že i na Svěhlavičce. Dávaly se většinou jen na menší skalky. Malé sletované krabičky a v tom jenom takový ručně sešitý notýsek. To víš, málo se lezlo.

Jednou jsme se s kamarády rozhodli, že vylezeme na Louskáček. To bylo tenkrát poprvé, co už jsme měli asi desetimetrové nebo dvanáctimetrové lano. A tak

Malé skalky za Fifankou jedno z prvních lezení po cestě od rybníka s plavkami na hlavě nahore B.Svatoš, dále Zdeněk Hubač, J. Kysela.

jsem šli. Vylezl jsem nahoru a chtěl si sednout na vršku, že doberu kluky. Tenkrát tam seděl, to jsem ho ještě neznal, Vašek Náhlovský. S ním tam byli ještě další dva kluci, ale už nevím, jak se jmenovali. Slušně jsem pozdravil a sedl si. Já měl tenkrát přes rameno hozenou smyčku s karabinou, kterou jsem našel ve Skaláku a nevěděl jsem, jak se používá. Dobře jsem se tam usadil, tu smyčku jsem měl pořád hozenou přes rameno, pevně chytil lano a zavolal na kluky, že můžou lézt. Začal jsem dobírat a v tom Vašek Náhlovský povídá: Tak hochu takhle né! Tak se to nedělá. Podívej se, ty máš smyčku s karabinou, karabinu si cvakni do vrcholového kruhu a smyčku si dej přes tělo. Kdyby tě chtěli stáhnout, tak tě to podrží a nespadneš za nimi. Lano si hod' přes sebe a dobírej takhle... (smích). Takže tehdy mě Vašek naučil dobírat. To bylo všechno ve dvačtyřicátém roce. Díky podobným setkáním jsme se to všechno pomaličku naučili. Ve čtyřačtyřicátém roce už jsme dorostli tak daleko, že jsme vylezli poprvé Kapelníka. Bylo nám patnáct let. Drahouš Machaň, Jarda Kysela a já. Stáli jsme nedočkavě pod tou obrovskou věží a doufali, že se nám podaří dostat se až na vrchol. Šel jsem tenkrát první celou cestu. Nahore od těch hodin jsem to vzal přímo. Nešel jsem doprava, jak se to leze normálně, ale rovně nahoru. Asi tak za deset let jsem to zkoušel znovu a nevylezl jsem to... (smích). Ale tehdy

Vašek Náhlovský u své chaty Durango nad Nebákem.

poprvé jsem to prostě nějak dokázal. Celou dobu nás přitom pozoroval Joska Smítka. To jsme však samozřejmě nevěděli. Když jsme slanili dolů, tak se tam najednou objevil a povídal: Kluci, jste dobrý. Viděl, že jsme lezli přesně pasem ke kruhu. To už jsme tenkrát věděli, že se nesmíme chytat kruhu dřív. Tato nepsaná pravidla jsme vždy dodržovali. Tenkrát to bylo vlastně také poprvé, co jsme byli na dva dny ve Skaláku. Spali jsme v takové jeskyňce u Cikána. Večer za námi přišel Joska Smítka. Rozdělalí jsme oheň a dlouho do noci jsme si povídali. Joska dělal plány, jak to tady bude po válce všechno vypadat. Jak se dají všude nové kruhy hodně pod vrchol, aby se nedřelo lano a hlavně skála. Němci budou pryč, my si budeme lézt a on bude svobodný. Vařili jsme s Pepíkem nějaké nudle. Jídla tenkrát moc neměl a tak jsme se mu snažili pomoci alespoň takhle. Ohýnek pěkně hořel, byli jsme tak spokojení. Joska, to byl někdo i za války. Znali jsme ho již dříve z mnoha vyprávění. Byl to krásný večer. Bohužel však takovýto společný už poslední. Krátce na to ho chytili, a potom jsme ho už nikdy neviděli.

Nebo ještě když jsme tenkrát lezli poprvé na Maják. Vyrazili jsme tam se čtyřmetrovým lanem, co vzal tehdy Honza Lochmanův tátovi, který ho měl na svazování klád. Bylo to v dubnu a tak jsme lezli v ponožkách, aby to tolik nezáblo. Tehdy nebyly žádné lezecké boty, to nikdo neměl. Časem jsme si začali dělat svoje lezečky. Z provazu jsme udělali profil podrážky, prošili ho skrz a našili na nějakou bačkoru. V tom jsme lezli v zimě a když bylo chladno.

Chodili jste také na věžičky u Valdštejna, třeba na Kočičí hlavu a tak?

Bohouš: Na Kočičí hlavu jsme také lezli. Na vršku jsem byl asi dvakrát. Tam nám tenkrát pomáhal táta kluků Sochoro-

Smítkův Dominstein leze B. Svatoš jistí B. Nejedlo.

vých. Ukazoval nám, kudy máme lézt, protože jsme to tam neznali. Jednou jsme si také vyšli do Skaláku v zimě. Měli jsme, jak už jsem říkal, bačkorové lezečky, s upletenými podrážkami z provazů. V nich jsme vyrazili na Převíslou, takovou spárkou. Bylo to v únoru, kdy bylo všude plno sněhu. Radan: Já měl zas na zimu takové ponožky podšité látkou, aby mě nezably nohy... (smích). To asi moc nedrželo co? ...Ale jo... (smích). Jinak jsme lezli pořád bosí. Olda: A tenkrát jsme také lezli s Jardou Kyselou na Kočičí hlavu, na to si dobře pamatuji. V sedmačtyřicátém. To byla jedna z mých prvních cest tady.

Když už jsme tedy u lezeckých bot, jak se to postupně vyvíjelo...

Olda: No v horách se lezlo pochopitelně v pohorkách. A tady na písku... my jsme tenkrát ze začátku lezli hlavně bosí. Speciálně nějaké těžké věci, vždycky naboso. To byly naše lezečky. V zimě ve vylepšených ponožkách. Časem pak přišly takzvané „kecky“. Ty byly takové hnědé. Já osobně jsem zničil minimálně dvojce za rok. Ve spárách to šlo vždycky rychle... (smích). O něco později byly v módě „dederonský“ lezeč-

ky. Byly semišové, ale nic moc, taková měkkotina, nic na menší stupy.

Říkal jsi, že jste tu byli lézt v zimě, od kdy se tu vlastně leze jen od jara do podzimu? Také by mě zajímalo, jestli už tenkrát platil zákaz lezení dva dny po dešti?

Bohouš: To, že se neleze po dešti, jsme respektovali vždycky. Bylo to nepsané pravidlo už za Josky Smítky. Samozřejmě, že se také našly výjimky, jak už to bývá. Jinak v zimě se lezlo například pravidelně na Štědrý den na Maják. To byla tradice. Jako ochránář a milovník Skaláku jsem tam také lezl. Jenže, když jsem ho šel naposledy, začaly komínem najednou seshora lítat prázdné flašky a tříštily se o skálu. Nějak se to celé zvrhlo. Takže jsme pak my starší, starý blbci, jak se říká, zasáhli a celé se to zrušilo.

Vrátím-li se k vašim začátkům, jak jste vlastně věděli, na co lezete?

Bohouš: Takový druhý třetí rok už jsme měli trošičku spojení s Kujanem. Ten se nám tenkrát dost věnoval. Vykládal nám, kde je která skála a co a jak. Od něj jsme se dozvěděli, že je také Zadní Skalák. Do té doby jsme chodili jenom do Předního k Majáku. Potom nás vzal jednou, to bylo asi ve třiadvacátém roce, do Prachova a do Příhráz. Nejvíce jsme však lezli ve Skaláku, v pěti. To byla ta naše parta pěti kluků, kteří jsme měli takzvanou „stejnou krevní skupinu“. Byli jsme všichni kamarádi už z obecné školy.

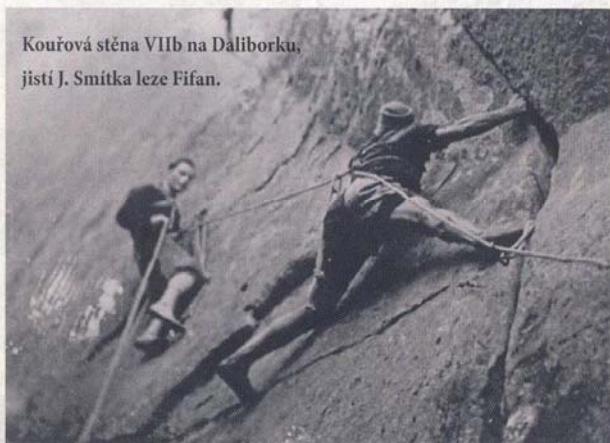
Kdo patřil do vaší party?

Bohouš: Jarda Kysela byl nejmladší, tomu bylo o rok méně nežli nám. Pak Jirka Koucký, Zdenek Melichar, Drahouš Machaň a já. Nás pět. Začali jsme tenkrát tak, že jsme si založili klub Mladého hlasatele. Mladý hlasatel byl časopis, který měl své kluby. Jmenovali jsme se „Hoši od Jizery“... (smích), to byl náš oficiální název. Celá ta naše parta pak společně lezla. Jak říkám, měli jsme stejnou krevní skupinu a máme ji do dneška. Dva kamarádi tu už ale bohužel nejsou.

Olda se k vám tedy přidal až později?

Bohouš: Olda přišel až po pětačtyřicátém. Oldu jsem poznal až v osm nebo sedmačtyřicátém roce. Po pětačtyřicátém jsem se totiž odstěhoval s rodiči zpět do Liberce. Pocházím z Doubí

Kouřová stěna VIIb na Dáliborku, jistí J. Smítka leze Fifan.

u Liberce, V osmatřicátém jsme nejdříve utíkali před Němci do Mašova a v pětačtyřicátém jsme se vraceli zase zpět. V té době jsem začal chodit do Sokola a trošičku ten Skalák zanedbával. Samozřejmě jsem tam chodil lézt, ale už ne tak často. Dělal jsem tenkrát hodně sportovní gymnastiku. V devětačtyřicátém nám ale Sokol zavřeli. A tak jsem se vrátil do Skaláku. Potom už to jelo dál a dál. Pak byly Tatry a všechno ostatní.

Co byl váš sen jako začínajícího lezce?

Olda: Tenkrát jsem ještě neměl ani páru o tom, že bych jel třeba do Tater nebo snad do Alp. Mým snem bylo prostě vylézt třeba Kapelníka, Taktovku nebo Dračky, nějakými klasickými cestami, co tam tehdy vedly. Vlastně každé přeletění nějaké věže bylo takovým splněným snem. Přelézt Kapelníka, to bylo tenkrát něco, a natož potom Taktovku. Už teď přesně nevím, kdy jsem to lezl. Hned v šestačtyřicátém to ale asi nebylo, spíš o rok později, byl to totiž už docela vážný výstup. Ze začátku jsme lezli spíš takové běžné klasické cesty. My jsme tenkrát s Jirkou lezli sami, nikdo nám moc neradil. Na všechno jsme přicházeli metodou pokusu a omylu. Někdy jsme samozřejmě také přemýšleli, jaké by to bylo v Tatrách, protože starší kluci z Turnova už tam byli. Jeli tam hned po válce. Mezi nimi byl třeba Kujan, Alík Réfů a další. Ale cesta do Tater nebyla tenkrát nic moc, jelikož po válce neexistovaly některé mosty na Slovensku, za

války je totiž vyhodili do vzduchu, a tak byl problém se tam vůbec dostat. Radan: Ze začátku byl můj sen opakovat Smitkův Dominstein. V této době neměla ještě tahle cesta opakování. Vedly se řeči, zda to vůbec ještě někdo po Smitkovi přežije. Byla to obrovská výzva, takže jsem se na to zaměřil. Nakonec se nám to společně s Jardou Kyselou podařilo úspěšně přelézt. Z toho nynějšího pohledu už tato cesta není nic zvláštního. Dnes se leze docela běžně, stejně jako mnoho dalších věcí, o kterých se tenkrát myslelo, že jsou vrcholem lidských možností. Tímto přeletem jsem se dostal do tehdejší špičky, kterou tvořili Karel Cerman, Bohouš Svatoš, Bogan Nejedlo, Valerián Karoušek a Olda Kopal.

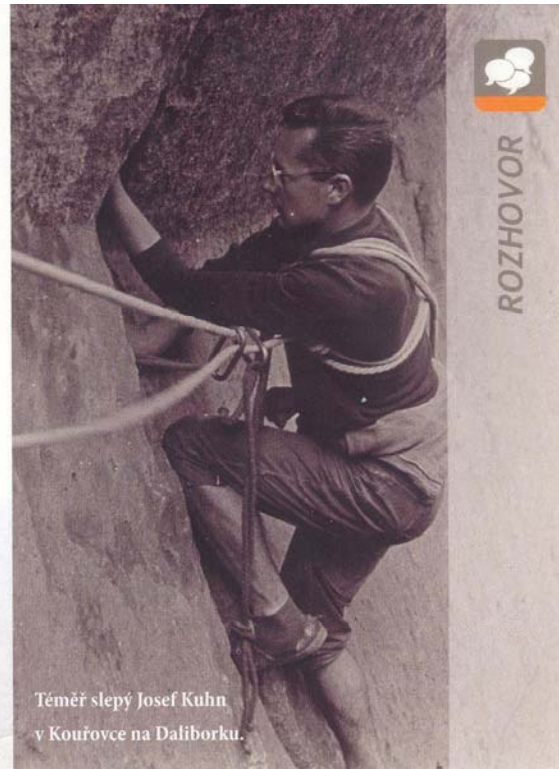
Jaký byl tvůj nejoblíbenější parták na laně?

Bohouš: Partáků jsem měl hodně. V pozdější době jsem nejvíce lezl s Joskou Kuhnovým, ještě když Pepík mohl lézt. Strašně se mu zhoršoval zrak, až nakonec úplně oslepl. Spolu lezeme i v tom pověstném Špátově filmu, Svítí slunce. To napsal a udělal Honza Špáta, aby zdůraznil právě Pepíka, protože v té době byl už slepý. S ním jsem lezl i Taktovku. Spoustu jsem toho vylezl také s Radanem, Jardou Kyselou, Bohoušem Nejedlem, mým bratrance, a s Jirkou Jechem, to je můj druhý bratranec. S ním mám prvovýstup na Křemenovou, ten byl dost těžký. S nimi mám tady vylezené ty nejtěžší věci. Těch partáků bylo hodně a všichni byli dobří. Nikdy jsem si na ně nestěžoval a zůstalo nám to.

Olda: Já nejvíce lezl s Jirkou Kouckým. Spolu jsme vlastně začínali. Lezl jsem také samozřejmě tady s Bohoušem a Radanem, pak s Boganem Nejedlem, Jirkou Jechem, Vaškem Ulmanem a Karlem Cermanem. Radan: Stejně jako tady kluci, i já jsem měl spoustu partáků, dost jsem toho vylezl tady s Oldou, ale časem jsem pak lezl asi nejvíce se Zdeno Zibrinem, spolu jsme si velice dobře rozuměli. Jezdili jsme hlavně do hor.

Byly jste taková soudržná parta, to mezi vámi asi nebyla ani nijak velká rivalita nebo ano?

Bohouš: Ale byla, to víš že jo. Samozřejmě, že jsme závodili, kdo co vyleze dřív a víc... (smích). Nebylo to ale nikdy

Téměř slepý Josef Kuhn v Kouřovce na Daliborku.

vyhecované do nějakého nepřátelského soupeření, to určitě ne. Prostě takové kamarádké pošťuchování.

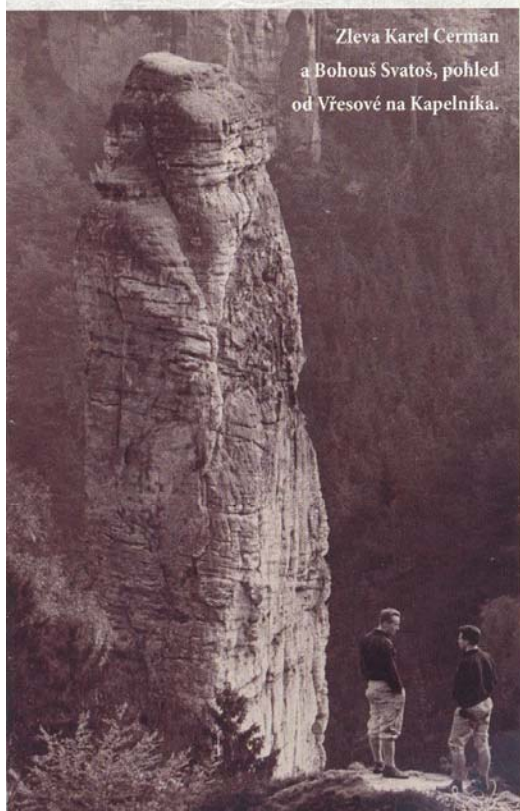
Radan: Ze začátku byla rivalita třeba mezi mnou a Karlem Cermanem, kdo z nás je lepší. Kdo co dříve přežije a tak. Hlavní mezník byl tehdy Dominstein, konkrétně Smitkova cesta, jelikož ještě neměla další přežije. Vždy, když jsem šel do nějaké cesty, at' už na písku nebo v horách, tak jsem se na to musel těšit. Jinak jsem nepovažoval za rozumné se do toho pustit. Musel jsem se těšit, až se dotknu skály, pak jsem věděl, že to půjde.

Přichází Olda s fotkami... Jé ty jsi našel ty fotky...

Našel. Je to celý seriál. Bohouš: Ukaž, tohle vypadá jako Blatník. No jo Blatník. Tyhle fotky ale nemám. Olda: Co? Bohouš: Tyhle fotky, ty nemám. Olda: Jak to? Vždyť to jsi fotil ty, Bohouši, ne?! Bohouš: Vždyť já sedím tady. Co blbneš..., tak jsem to přeci nemohl fotit. Olda: To jsi ty? Tak to tvým fotákem vyfotil asi Jirka Mašků nebo já nevím kdo. Bohouš: To nevím, kdo... (smích), ale já sedím tady. Vždyť se podívej do prvovýstupu, že jsme to dělali spolu... (smích). A na co to je? Bohouš: Na Blatník. Olda: Ale ne! Na Vajíčko (na Mnicha). Bohouš: No jo, sakra, na Vajíčko, pardon promiň. Bohouš: Když máš v ruce toho průvodce, tak se tam, prosím tě, podívej, s kým dělal Kopal ten prvovýstup... (smích). Už to mám! Májová: Kopal, Svatoš, Mašek.

Bohouš a Olda: (smích)

Zleva Karel Cerman a Bohouš Svatoš, pohled od Vřesové na Kapelníka.

Koukám, že na těch fotkách jste navázání a máte uzel vždycky vpředu, někdy se to přece vázalo i dozadu?

Bohouš: Ano, taky jsme někdy nosili uzel vzadu. Olda: O tom jsme se vždycky dohadovali co je vlastně lepší. Někdo říkal, že kdyby se náhodou něco stalo, tak se dozadu k uzlu nedostaneš. Kdežto vpředu to jde přeci jen lépe. Bohouš: Když spadneš s uzlem na zádech, tak si rozbiješ čumák o skálu. Ze začátku se tak ale lezlo, to je pravda. No a když jsme lezli spáry, tak jsme se uvazovali do pasu s uzlem na bok, aby ti nevadil a mohl jsi tam dobře zalézt.

Vynikal ve vaší partě někdo v určitém druhu lezení, jako třeba ve spárách, rajbasech...?

Olda: V naší skupině byli samozřejmě někteří lepší než ostatní, určitě to byl tady Radan, taky Bohouš, Karel Cerman a Bohouš Nejedlo. Já jsem se do toho pak časem také přimíchal. Jinak na ty spáry byl výborným lezcem právě Radan. Vždycky měl problém sehnat někoho, kdo by sním šel, a tak vždycky sebral mě. Lezl jsem s ním poměrně dost spár. Jedna taková asi nejtěžší, kterou jsme spolu lezli, je Krvavá spára na Ocún. Tam je moc mé krve... (smích). Já sám jsem pak spáry také docela lezl. Jeden z mých prvovýstupů v Příhrazech na Železné věže je také pěkná spára, pojmenovali jsme to „Rejžák“. Má to dva kruhy. Pak hned kousek vedle je další cesta, která vede asi do polovičky komínem. Takový rozporák a potom spára. Dal jsem tam tutový uzel a tak jsme to nechali bez kruhu. Pak jsem tam ještě lezl takovou spáru na Prašivce, tam jsme dali dva kruhy, protože je to dost dlouhé.

Radan: Vyhlášenou byla třeba spára na Rakev v Příhrazech. To jsem z téhle party lezl první a vůbec většinu těch věcí, jako třeba i Barthovu spáru na Dračí zub. Nebo Čihulova spára na Anebo, tu jsem také lezl, a musím říci, že je opravdu velmi obtížná.

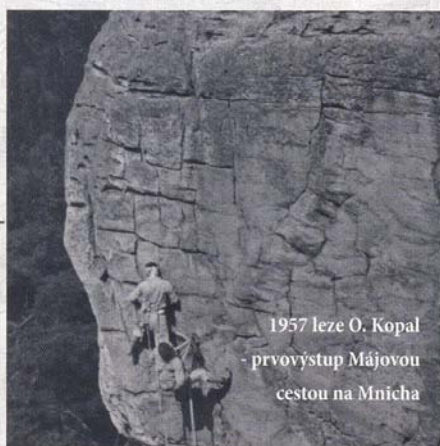
Olda: To ano, tu počítám zas tolik lidí ještě nepřelezlo. To je těžké jako blázen. My jsme to zkoušeli a udělali jsme vždycky tak dva metry a skákali jsme dolů. Prostě jsme to neuměli. To si myslím, že je asi jedna z nejtěžších spár ve Skaláku. I když jsem to nepřelezl, určitě to musí být něco, protože tam ruku na žábu nedostaneš, dlaň tam dáš skoro ani ne po klouby.

Jak dlouho jsi lezl, když jsi vylezl tu spáru v Příhrazech?

Radan: V šestačtyřicátém, to jsem lezl zhruba asi rok. To je neuvěřitelné. Pak jsem lezl ještě Jeschkeho spáru na Maják. No dnes to je těžší, protože jsou ty sedáky. My jsme tenkrát byli navázání přes prsa nebo v pase s uzlem na boku, jak už říkal Bohouš. Takže jsme se tam v tom mohli lépe soukat. Právě na Jeschkeho spáru mám takovou vzpomínku. To byl s námi zrovna Vilda Heckel, který hodně fotil. Pořád nás tam šteloval, aby ta fotka byla co nejlepší. Takže jsem se musel pořád vracet nahoru a dolů, než to všechno zaostřil, aby to pěkně vypadalo... (smích).

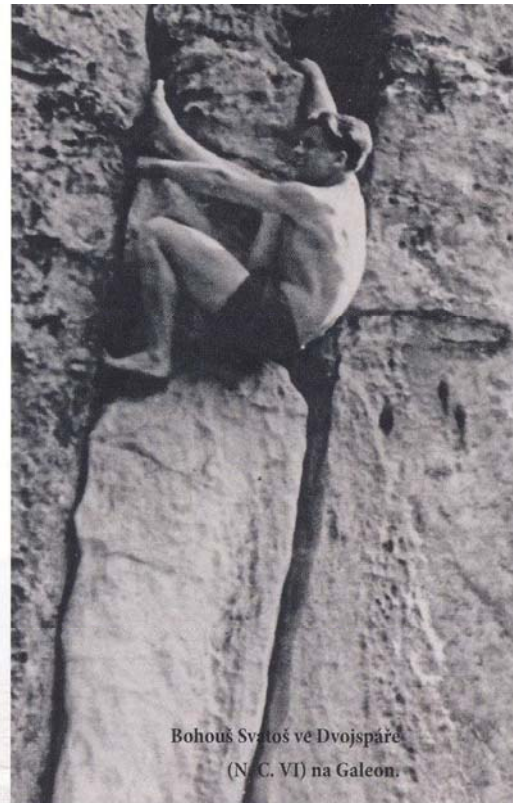
Jak moc se změnilы zdejší skály od dob, co jste tu začínali?

Bohouš: Tenkrát, když jsme lezli poprvé Maják, tak kdybys v tom spodním koutě spadl i z větší výšky, nic moc by se ti nestalo. Byl tam všude písek. Kdybys tam ze třech metrů spadl dnes, zabiješ se. Písek, co tam byl, je všečen odplavený a kouká tam spousta kamenů. Je tam odhalený metr, možná metr a půl. To samé u Chlumovky na Dominsteinu nebo u Normálky na Kapelníka. Mám doma spoustu dokumentárních snímků z různých

1957 leze O. Kopal prvovýstup Májovou cestou na Mnícha

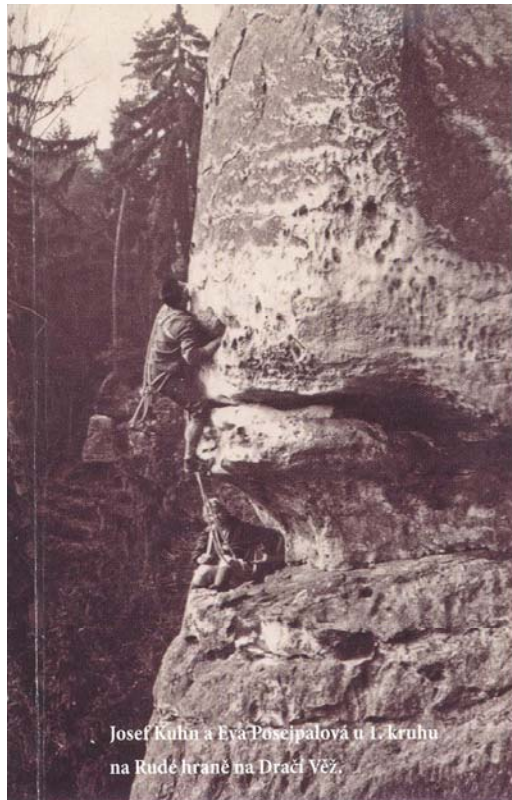
míst ve Skaláku. Dělal jsem tenkrát takový přehled pro ochranu přírody. Tvrdím, že dnes je nástup na Kapelníka možná o tři metry delší a samozřejmě o hodně těžší, než býval. Vlevo od toho nástupu je taková skalka, ta nebyla kdysi vidět. Radan: To je pravda, o dva metry určitě. Mění se i chyty. Když se něco hodně leze, tak se to rychle zničí. Bohouš: Všechny nástupy jsou teď v průměru tak o metr, metr a půl nižší. Pod sokolíkem na Galeon, tam je díra jako hrom a obrovský šutr. Tehdy, když jsi z něho vyletěl, tak jsi jen kousek doběhl a byl jsi v písku. Mám z toho

Bohouš Svatoš ve Dvojspáře (N. C. VI) na Galeon.

sokolíku také dvě lezecké fotky. Jednu, jak lezu bez lana. To jsem to jen tak zkoušel. V té hořeni části jsem dokonce strčil pravou nohu nahoru mezi ruce... (smích). To jsme zase tak blbli. Takže cesty bez lana jsi také lezl... Bohouš: No příznám se, že jsem byl bez lana u druhého kruhu na Kapelníkoví. Pak jsem ale zase slezl dolů. To bylo kdysi dávno, ještě za svobodných let. Olda: Ted' jsem si vzpomněl, ale to bylo zase jindy. To nás bylo u Kapelníka asi deset jenže... Bohouš: No, jenže my jsme to lezli tenkrát nahatí... (smích). Z blbosti. Ale zpět k těm skalám, celkově se zdejší skály hrozně mění. V devadesátém čtvrtém roce jsme lezli po čtyřiceti letech, ve stejném složení jako tenkrát poprvé, Normálku na Kapelníka. Jarda Kysela, Drahouš Machaň a já. Mohu říci, že celé bříško se co do chytů asi třikrát změnilo. Třikrát! Ty skály odcházejí, bohužel. Vždyť jenom Podmokelská, to je úplná hrůza. Všechny stěny, co se dost lezou, se hodně mění. Co mě však překvapilo na Normálce na Kapelníka, je to místo nad třetím kruhem. Tam jsem se vždy bál toho jednoho chytu. Pokaždé jsem to lezl hrozně opatrně, abych se toho moc nedržel, protože to vypadalo, že to každou chvíli upadne. No a ono to drží doposud... (smích). Nebo Údolní Větrník, tam je to strašně lámavé, všechno se klepe, možná ještě tenkrát od nás... (smích).

Další cesta, o které se ledacos vypráví, je Porcalova stěna na Vě-

Josef Kuhn a Eva Posejpalová u 1. kruhu na Rudé hraně na Dračí Věži.

trník. Jak to tam tenkrát bylo s tím nástupem?

Olda: Je to blbě, jako to bylo, ale i když teď je to asi ještě o něco blbější... (smích). Dole dřív byly o něco lepší chyty, ale i tak nic moc. Nejdřív se to vzalo za spodáka a pak rychle sáhnout nahoru. Když jsi to trefil, dal jsi tam druhou a už to bylo hotové. Ted' jsem to viděl, že to kluci ještě lezou čistě, ale je to tam čím dál horší. Jenže to půjde taky za chvíli dolů, protože to jsou takové obrovské taliře, jako třeba právě v „Taliřovce“ na Mnicha. Tam ten první krok byl taky na takový taliř. No a já tam přijdu a říkám: Jak to, že to tu není! Ta další vrstva je už prostě měkká. Jak se to tam pořád soupe a po deštích tam zůstává voda, jde to všechno do háje. Vezmi si Chlumův Dominstein. To už teď vyleze čistě pár lidí, to je tak strašně těžké. Všechno je to vyšoupané a navíc asi o metr vyšší než dřív, písek je prostě pryč. Řekl bych tak klidně metr. Když se tam chceš postavit, musíš mít nohu u ruky, nějak se srovnat a pak sáhnout doleva. Ale to jsou všechno vysahané chyty, tam dřív žádné nebyly. To byla jen taková krásná spárečka. Je ale pravda, že jsi zase dobře stál, když jsi se tam natahoval. Ted' je to naopak, dobře se držíš, ale blbě stojíš... (smích). Já už do toho nebudu mluvit, ale podle mne by bylo potřeba někoho, kdo dobře leze a zná to, aby vytipoval cesty, které by se měly zakázat. Třeba Údolní Podmokelskou, to je sice krásná cesta, hlavně pro nováčky, ale to ubývá jako

blázen. Kapelník je to samé. Bříško na Kapelníka. To bylo něco, když to tenkrát někdo přešel. Tam ty chýtky byly strašně malinké... Já vím, že kdyby se to zakázalo, tak budou lidi nadávat, ale aby se to nějak udrželo, tak se s tím jednou stejně bude muset něco udělat. Takových míst je podstatně víc a nejenom ve Skaláku, ale tohle už bych nechal těm mladším.

Bohouš: Ted' si tak vzpomínám. Jednou jsem udělal takový zásah. Dost možná mi za to bude někdo nadávat. Olda: No já už nadávám, na Barberině, že jo? Bohouš: No... (smích). Olda: (smích) Bohouš: To je taková krásná skalka, tam v Údolíčkách. Olda: Počkej, tam je Barberina? U Schovanky a u Tabu? Bohouš: Ano, ještě kousek před nimi. Olda: Já myslel, že Barberina je jen v Příhrazech. Bohouš: Ne, ne! Barberina v Údolíčkách. Tam jsi dolezi asi čtyři pět metrů pod vršek na takové maličké plátě a tam byl balvan, který se hodně kýval. Na ten sis musel stoupnout a sahat nahoru. To jsem neměl rád... (smích). Tak jsem začal hrabat, až ten kámen spadl. No byl to pořádný balvan. Ten jsem tenkrát shodil. Ted' už se to leze dobře... (smích), nic se s tebou nehoupe. Olda: Ale Bohouši, to je přesně to samé, jako na Barberině v Příhrazech. Tam byl také na polici takový balvan, mám pocit, že jsi ho shodil právě ty. Bohouš: Ale vždyť já o ní mluvím, ale ta je v Údolíčkách. Olda: No, to tedy nevím, že by byly dvě a obě se stejným balvanem, to slyším poprvé. Nepleteš si to čistě náhodou s Barberinou v Příhrazech? Bohouš: A člověče, víš, že je to možné! Olda: Je to u prvního kruhu a je tam police a na... Bohouš: A víš že jo! Jasně, já si to pletu s Perpétlem. Olda: No proto!... (smích). Bohouš: Dodnes mi to mají za zlé, že jsem jim ten šutr

shodil... (smích). Olda: Ještě aby ne, to byl pořádný blok, ten měl alespoň dva metráky. Ale on vlastně každý sem tam něco shodil, i když ne vždycky úmyslně. Jako třeba na Kauschkově hraně. Tam byl takový velikánský hrot kousek pod hodinami. Ten zase shodil Drahouš. Bohouš: (smích) no jo, no.

Radan: No já na Barberinu nemám moc dobrou vzpomínku. Lezli jsme tenkrát celý den docela slušné věci, kluci už chtěli jít na oběd, ale já jsem je přemluvil ještě na Barberinu. Lezl jsem s Jirkou Šimonem. Dolézal jsem na vršek, a tam byly zářezy od lana. Jednoho z těch zářezů jsem se chytil, a on se ulomil. Nedalo se s tím nic dělat, a tak jsem spadl. Jak jsem letěl, zavadila má pravá noha o poličku, což mě obrátilo a letěl jsem hlavou dolů. Jediné, na co si vzpomínám, je pohled na mé špinavé nohy proti modrému nebi. Letěl jsem tím komínem mezi Barberinou a okrajem a říkal si, že to asi blbě dopadne. Najednou však trhlo lano. Zadrhlo se na štěstí za nějaký hrot a obrátilo mě to. Pak jsem po laně vyšplhal zpět ke kruhu, dostal se dolů a kluci mě odvezli do nemocnice. Měl jsem dost oškřivenou zlomeninu kotníku. Talus, mezi patní a lýtkovou kostí. Protože jsem byl tenkrát už dost známý, převezli mě do Prahy k doktoru Machovi, specialistovi, který se staral o sportovce. Ten mi to dal dohromady, jenže pak se mu zdálo, že to není dost rovně a znovu mi to zlomil a srovnal to úplně přesně. Pak mi to ale začalo hnisat, takže jsem absolvoval další tři operace. Bohužel, zachránit už to nešlo, takže mi vyndali celý talus. Zkrátila se mi noha a na špičkové lezení jsem byl vyřízený. Lézt jsem samozřejmě nepřestal. Dračí stěnu jsem třeba ještě lezl i potom. Byl jsem i na Pamíru, ale pořád se to

mírně horšilo a také jsem mírně stárnul. Bohouš: Se mnou také ulitl pěkný kus skály, ale to jsem lezl naštěstí jako druhý. Tenkrát s Láďou Halešem, když jsme lezli Machaňovu cestu na Zlatou vyhlídku. Ten úsek vyváděl zrovna Láďa. Tehdy ještě kouřil. Sedí u druhého kruhu a já odlézám od prvního.

Radan Kuchař a Bohouš Svatoš v Tatrách.

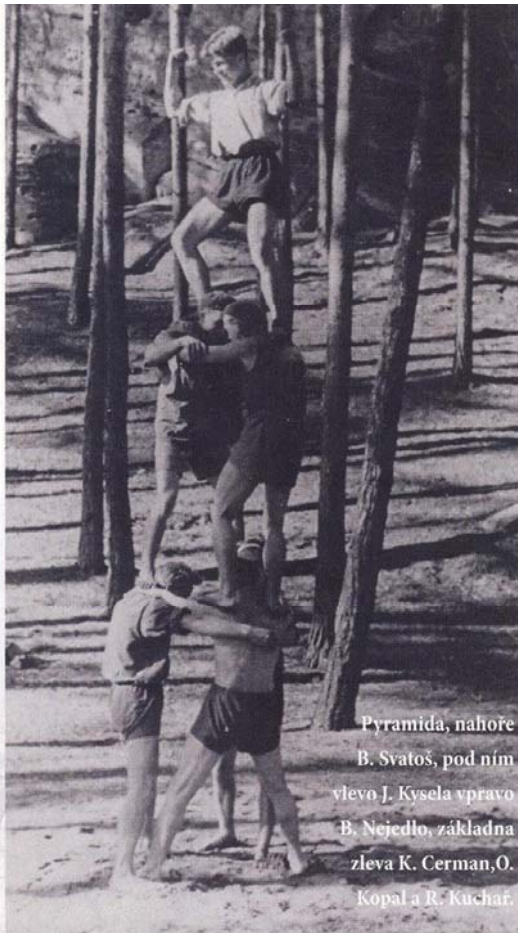

Vzal jsem tam za takový chyt, zvedl nohy a najednou prd ho! A už jsem ho měl celý v klíně a letěl dolů. Ale jenom metr nebo dva. Ládík mě naštěstí chytil i přesto, že kouřil... (smích). Olda: No jo, kuřáci. Pokaždé, když se příležitostně ke kruhu a v malé dírci, byl špaček, tak tam byl určitě Fifan... (smích). Bohouš: Ano, to jsme stoprocentně věděli, že to byl Fifan, protože ten u každého jenom, čigo... (smích), čigo. Tam si prostě musel zakouřit a pak to zašmodrchal do nějaké díry.

Co nějaké přeskoky?

Bohouš: To jsme neměli rádi. Ale tenkrát nebylo ani žádané někde skákat. Dneska je to vlastně taková disciplína. S přeskoky, myslím, začal Petr Prachtel. My jsme skákali neradi.

Olda: Ne ne, přeskoky to nebylo pro mne. Pamatuji se akorát, že jsem dělal přeskok na Konšele v Ádru, to bylo tenkrát taky docela zajímavé. Docela těžký přeskok. Ale jinak jsme žádné přeskoky

Pyramida, nahore B. Svatoš, pod ním vlevo J. Kysela vpravo B. Nejedlo, základna zleva K. Cerman, O. Kopal a R. Kuchar.

nedělali. Radan: To je pravda, nebyla to naše specialita. Jen když to bylo nutné, jinak ne.

Říkal jsi něco o pyramidách...

Bohouš: Náš denní program v nedělním Skaláku, protože soboty ještě tenkrát

volné nebyly, býval takový, že se šlo ráno lézt a odpoledne, když už měl každý nalezeno, jsme začali dělat olympijské hry. Tak jsme tomu říkali. Skákali jsme do výšky přes provaz. Běhali jsme slalom od Majáku dolů, mezi borovičkami. Skákali jsme také do dálky. Olda: To byl skok výško-dálkový. Rozebíhalo se tam vedle Perníkové, jak jsou ty malé skalky. Dalo se skočit i dobrých deset metrů. Ale z výšky do písku, pochopitelně. Bohouš: A taky jsme zkoušeli různé jiné blbosti, jako třeba stavět pyramidy. Většinou nám to ale vždycky hned spadlo... (smích). Naše parta byla stále pohromadě. Vždy jsme se domluvili, kam třeba za týden jedeme, a všichni jsme se tam sešli. Jednou dvakrát do roka jsme vždycky někam vyjeli. Jinak se ale vše odbývalo ve Skaláku. Potom byly také Tatry, takže jsme tu třeba tři měsíce nebyli. V létě, v třiapadesátém roce, jsem odjel na tři měsíce do Tater. Omluvil jsem se v práci, že ležím s distorzi pravého kolena na Téryho chatě a že se nemůžu dostat dolů... (smích).

☐ pokračování příště..

☐ Zpracovala: Lucie Nováková, foto: Bohumil Svatoš, Vilém Heckel, další foto a obr. přílohu poskytli: Oldřich Kopal, Radovan Kuchar